המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא צו.

הבודק את החבית להיות מפריש בו'. רבינו שמואל דתק לפרש שלקח ממנו משהו ומפרש ממנו תרומה ואחר כך טעמו וכתוב דתק שהרי יכול לטעמו ברית אי הוי ריחא ממרא ולאי ממרא הוא לאיכא ולאי ממרא דריחיה מלא אבל מלא לעולם לא הוי ריחיה ממרא והא דקאמר לקמן הא טעימיה ולא עקר הזקיקו לפרש כן דלא משמע ליה לטעמו ברית:

מאי טעמא האי מעילאי עקר. לא מצי למימר דלר' יוחנן מתתאי עקר דא"כ מנא ליה דכל ג' ימים הראשונים היה ולאי יין דלמא בשעה שטעמו כבר נעקר טעמו מתתאי ג' ימים אבל אין לומר שכבר נעקר טעמו מתתאי ג' ימים דאין סברא לומר שיהא חומץ גמור למטה ולמעלה הוה ריחיה (מלא) וטעמא ממרא:

מאי טעמא האי חמרא מתתאי עקר. תימה דמנא ליה לגמרא ליפלוגיהו בהכי כיון דמצי למימר לכ"ע מעילאי ול"ל דנקט הכי לפי (ב) שסובר שכך הוא אמת דמתתאי עקר וליכא למימר הא טעמא דמתתאי עקר ולאו אדעתיה ואם תמצא לומר מעילאי עקר והא טעימיה ולא עקר דלמא בתר דטעימיה עקר הוה ריחיה חלא וטעמיה חמרא (ג)וריחיה חלא וטעמיה חמרא דרומאי מתנו משמיה דר' יהושע בן לוי ראשונים ודאי יין אחרונים ודאי אמצעיים ספק הא גופא קשיא אמרת ראשונים ודאי יין אלמא ריחיה חלא וטעמיה חמרא והדר אמרת אחרונים ודאי חומץ אלמא ריחיה חלא וטעמיה חמרא חלא כגון דאשתכח חלא סיפתקא דאי לאו דעקר תלתא יומי לא הוה משתכח חלא סיפתקא כמאן פשט ליה פליגי בה רב מרי ורב זביד חד אמר כרבי יוחנן וחד אמר כרבי יהושע בן לוי: איתמר המוכר חבית יין לחברו והחמיצה אמר רב כל ג' ימים הראשונים ברשות מוכר מכאן ואילך ברשות לוקח ושמואל

מסורת הש"ס

(א) נדה דף כ: קידושין עט. מוקפ' תרומות פ"ד, ב) [ע"ז סו:], ג) [נסק], ד) [דף פד:], ה) רש"ל מ"ג, ו) רי"מ מ"ז וגרס וקפנר.

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה ממרא מעילאי עקר כלומר עקר: (ב) תוס' ד"ה מ"ע הלי ממרא וכו' דנקט הכי לפי שכך הוא אמת כשסובר ריב"ל דמתתאי עקר וליכא למימר להאי טעמא: (ג) ד"ה דרומאי וכו' שהנתאי לעיל. כ"כ כדף ל"ה כד"ה נותן ט':

מוסף רש"י

הבודק את החבית. טועמה אם היא מחוקקה שלא המחמיצה, להיות מפריש עליה תרומה והולך. כלומר לחיות קופץ עליה ומוסן עיניו מיה להפרש ממנה פעיים לאחר זמן, שהתרומה נעלת נתחשבה (נדה ב:) כלומר לחיות קופץ עליה כהפרשת תרומותיו, כשבא לשתות מאה לוגין שבל המקום אחר לומר הרי שני לוגין בחבית פלוגת תרומה על מאה לוגין הללו וכן עושה תדיר (קדושין עט.). ואחר כך נמצאת חומץ. ואין יודע מתי החמיצה, וכל תרומה שסמך עליה שהחמיצה לא מיקן, דקסבר יין וחומץ שני מינין הן (שם). כל ג' ימים הראשונים. אחר הבדיקה שבדקה ומצאה יין, הרי היא בחזקת ודאי יין. וכל שבלים שאלה מתוחמן הם כאותן ג' ימים מתוקנים הן, מכאן ואילך ספק. והיא תרומה ליאסר לזרים איסור חרומה דשמא בכר החמיצה ולא היתה תרומה (שם וכע"ז נדה ב:). כל ג' ימים אחרונים ודאי חומץ. כל ג' ימים שלאחר בדיקה זו שהחזיקה שמלאה חומץ, הרי היא בחזקת חלא חומץ (קדושין עט.) בדיון דעבכאי חומץ גמור הוא, ולאי אין בחות מג' ימים שהחמיצ לחמיין אם עשאו בתוך אותן ג' ימים תרומה על מקום אחר, אינו תרומה אלינא דדיני דאמר (לעיל פד:) יין וחומץ שני מינין הן, אלא לרבנן הא קי"ל תרם מן הרשב על היפה תרומתו תרומה (נדה ב: וכע"ז קדושין עט.). מכאן ולהלן. מג' ולמפרע. ספק. והיא תרומה ליאסר לזרים איסור חרומה (שם ושם).

רבינו גרשום

הבודק את החבית והולך להיות מפריש עליה תרומה על אחרות והיה מפריש ממנה בכל יום על שאר חביות עד ששלמה. ושוב באחרונה נמצאת חומץ: ג' ימים הראשונים ודאי יין. טוב הוות ותרומתן תרומה ומה ששתה מן אותן יין של חביות שהפריש עליהן מן זו באותן ג' ימים יפה שתה ולא שבלים בינהו. מיכן ואילך ספק היה חומץ וספק יין וספק מתוקן וספק אינו מתוקן ויהיב האי חומץ לכהן לפי שקרא עליה שם תרומה ואותן שהיה מפריש עליהן מזו צריך

סבודק אם החבית. נטל הימנה מעט והפרש ממנו תרומה ומעשר ושתה הימנו לידע אם היין הנותר בחבית טוב ושתה או ימכור משאר חביותיו מדי יום יום ויפרש מזו החבית לתרומה ולמעשרות מתחיהן היום מפרש מעט לפי מה שימכור משאר חביותיו ולמחר מעט ואומר הרי תרומה ומעשר של זה שאני מוכר ושותה בלותה חבית ולפיכך בודק לאין מפרישין מן החומץ על היין דשני מינין הן אלינא דרבי בפ' המוכר את הספינה (ד) אבל לרבנן לכתחלה אין מפרישין ואם עשה עשוי: **לחיות מפרש.** משאר חביותיו על בטחונה של זו החבית כלומר שמפרש ממנה לגורך שאר חביות: **ואחר כך.** לסוף חודש או ג' חדשים: **כל ג' ימים כו'.** לקמיה מפרש: **מאי קאמר.** לפי שיש לפרשה בשני עניינין כדלקמן קבעי לה: **כל ג' ימים הראשונים.** סמוך לבדיקה ולאי יין היה בבחמות מג' ימים אין היין נעשה חומץ ויפה תרס מה שתרס בלותן ג' ימים ואע"ל הלוקח מזה בלותן ג' ימים למחזר ולהפרש לאפי' אם התחיל להחמיץ עם סילוק ידיו אין שמו חומץ עד ג' ימים ואע"פ שבכר יש לו ריח חומץ כדמפרש ואזיל דרך היין המתמץ להריח מתחלה ריח חומץ והולך ומריח יותר ויותר עד שנהפך אפי' טעמו לחומץ וקיים להו לרבנן דמשהתחיל להחמיץ הוי ריחו כל ג' ימים חומץ וטעמו יין אבל מג' ואילך יכול להיות חומץ גמור: **מכאן ואילך ספק.** דשמא לא התחיל להחמיץ עד ג' ימים קודם שנמלא חומץ והשתא בשעת מלילה הוא דנעשה חומץ הלכך הוי תרומה מספק ומחזר ומתרום: **מאי טעמא.** הוי כל ג' ימים ראשונים ולאי יין וג' ימים האחרונים ספק חומץ: **חמרא מעילאי עקר.** (ה) כמו עקר נעקר טעם יין ממנו ומתחיל להחמיץ מלמעלה בפי החבית ומעט מעט מתחמץ ויורד כל ג' עד דבסוף ג' נעשה כולו חומץ וכל זמן שלא החמיץ כולו הוי ריחיה מלא וטעמא ממרא ולאי ממרא הא טעימיה ובדקי' הלאי גברא בפי החבית ומלאו טוב ועדיין לא התחיל להחמיץ והלכך אפי' אם תמצי לומר דמיד בתר דטעימיה התחיל להחמיץ הוי ריחיה מלא וטעמיה ממרא עד סוף ג' ימים משהתחיל להחמיץ והלכך דין הוא דבתר טעמא אזלינן ולא בתר ריחא וחמרא הוא והייבו יין הנמכר בחנות דלרבי יוחנן הוי יין ומהאי טעמא גופיה הוי ספק אפי' כל ג' ימים האחרונים ולא ולאי חומץ דאיכא למימר זה ג' ימים האחרונים שהתחיל להחמיץ והוי טעמיה ממרא עד עכשיו שנגמר חמולו: **ג' ימים האחרונים ודאי חומץ.** והוי טבל גמור דר' יהושע אזיל בתר ריח כדמפרש ואזיל וכיון דעתה נמלא חומץ ולאי התחיל להריח ריח חומץ זה ג' ימים בבחמות מג' ימים לא נעשה חומץ גמור ואפי' ג' ימים הראשונים ספק דאמרי' שמא עם סילוק ידי הבודק התחיל להריח ובתר ריחא אזלינן והלכך יין הנמכר בחנות לאו חמרא הוא: **מ"ע חמרא מעילאי עקר.** לבותא נקט לאשמועינן דאיכא למימר דאפי' בשעת בדיקה בבר היה חומץ ומיהו אינו צריך לכל זה לאפי' ס"ל נמי כדרבי יוחנן דמעילאי עקר איכא לאוקומי שפיר כדמפרש ואזיל: **דרומאי משמיה דר' יהושע.** אמרין דהאי דקתני בברייתא ג' ימים ולאי בין אג' ימים הראשונים בין אג' ימים אחרונים קאי וה"ק ג' ימים הראשונים ולאי יין דאפי' עם סילוק ידיו התחיל להחמיץ הוי ריחיה מלא וטעמיה ממרא עד ג' ימים והלכך הוי ממרא דקס ליה רבי יהושע בן לוי בשיטתיה דרבי יוחנן דריחיה מלא וטעמיה ממרא הוא: **אחרונים ולאי חומץ.** כדמפרש טעמא לקמן כגון שנמלא חומץ חזק מאד דולאי כבר עברו ג' ימים שנעשה חומץ גמור הואיל ונתחזק כל כך דבבציר מג' ימים משהתחיל אינו נעשה סיפתקא. ומיהו רבי יוחנן לא מוקי לה בסיפתקא מ"ג לית ליה הך סברא דלא שנא סיפתקא ול"ש חומץ כל ג' ימים אחרונים נמי ספק: **הא גופא קשיא ראשונים ודאי יין אלמא כו'.** דאי ס"ד ריחיה מלא וטעמיה ממרא מלא הוא מ"כ אמאי ולאי יין אלמא למימר דעם סילוק ידיו התחיל להריח ריח חומץ מעט ומהכיא שעתא הוה ליה חומץ: **כגון דאשתכח כו'.** לעולם ריחיה מלא וטעמא ממרא מלא הוא כדמוכח ריש"א וסיפא דקתני אחרונים ולאי חומץ הייבו טעמא דמיירי כגון דמשתכח חומץ חזק יותר מדאי שהדבר ידוע שזה ו' ימים שהתחיל להחמיץ ולסוף ג' נעשה חומץ וכג' האחרונים נתחזק ונתחזק מאד ונעשה סיפתקא חזקה: **כמאן פשט ליה.** רב יוסף לאביי כמי משמיהו היה מפרש הברייתא דקתני ג' ימים ולאי דנשמע מינה מי אזלינן בתר ריחא או בתר טעמא: **חד אמר כרבי יוחנן כו'.** וג"ל דהלכתא כרבי יוחנן דהא דרומאי משמיה דרבי יהושע בן לוי קיימי כוותיה: **המוכר חבית יין לחבירו והחמיצה.** בתוך אותה חבית של מוכר בבית לוקח: **אמר רב כל ג' ימים הראשונים הרי הוא ברשות מוכר.** שהדבר ידוע שאין היין ממחיץ בפחות מג' ימים משהתחיל להריח ריח חומץ ונהי נמי דריחיה מלא וטעמי' ממרא הוא אפ"ה באחריות מוכר הוא שהרי נתקלקל בכר ברשותו וכמי שמכר לו חומץ דמי דולאי משהתחיל להריח חומץ קופו להעשות חומץ ודמי למוכר יין ונמלא חומץ דתנן בהמוכר את הספינה (לעיל דף פג:) דהוא מקח טעות ואע"פ ששתה הימנו לוקח ולא טעם בו ריח חומץ כשלקחו אפ"ה כיון דהחמיץ תוך ג' הדבר ידוע דבשעת מכירה הוי ריחיה מלא. והא דתנן לקמן בפירקין (דף לז:) המוכר יין לחבירו והחמיץ אינו חייב בחאריותו רב מוקי לה לאחר ג' אבל תוך ג' לא קיימן המוכר יין לחבירו והחמיץ אלא המוכר יין לחבירו ונמלא חומץ מ"ג מוקי לה בקנקנים לוקח כר' יוסי בר רבי חנינא דאיכא למימר קנקן גרס להחמיץ מהרה והא דנקט חבית של יין רבותא היא דסל"ל לשמייה לאלתר קזיק ליה ולא הוה ליה לשהויי וליפטר מוכר קמ"ל: ושמואל

עין משפט נר מצוה

לא א מי' פ"ה מהל' תרומות הלי כד סמג עשין קלד (טור"ד סי' שלא) (וכתב אלפס ערכי ספחים דף קנו.):
לב ב מי' ומסג ומור (ורי"ף) שם:
לג ג מי' פ"ט מהל' שבת הלכה ח טוש"ע ס"ת סי' רד סע"ף ג וסי' רצב ס"ג (וכתב אלפס שם):

רבינו גרשום (המשך)

להפרישם מהן דמאי דכל הספק מעושר וספק שאינו מעושר מעשרין מאותו דבר דמאי חד מאה: מאי טעמא משום דחמרא מעלאי עקר. כלומר מחמיץ. והאי גברא דפרש מינה על אחרים בדקה בפי החבית מלמעלה ועדיין לא עקר. אם תמצי לומר בתר דבדק עקר כלומר לאחר שטעמה התחילה להחמיץ לאלתר אפי' הכי חמרא הוא משום דקים לן דכל היכא דריחיה חלא וטעמיה חמרא חמרא הוא ומשום הכי כל ג' ימים הראשונים חמרא מעליא ומברכין עליו בורא פרי הגפן ה"נ ביין הנמכר בחנות הואיל דטעמי' חמרא אע"ג דריחיה חלא חמרא מעליא הוא. ור' יהושע בן לוי דאמר כל ג' ימים האחרונים ודאי חומץ. ומה שהפרישם ממנה על אחרות אינו מתוקן: מיכן ואילך. (ה) כלומר ג' ימים הראשונים ספק הוא ועדיין צריך לתקן דמאי מ"מ משום דחמרא מתתאי עקר דלא מצי למיטעמיה ובעי דן דטעמה (אינו) [אולין] עקר מתתאי ולא אדעתיה והוה ליה ספק אם תימצי לומר מעלאי עקר וכו' ואם נפש אדם לומר כי היכי דר' יהושע אמר אם תמצי לומר מעלאי עקר וכו' ה"נ מאי טעמא לא אמר ר' יוחנן אם תימצי לומר מתתאי עקר והא בעיין דטעמה מלעיל אימר עקר ולא אדעתיה. ותריץ הכי משום דר' יוחנן סבירא ליה בג' ימים הראשונים ודאי יין הוא ולא ספק הוא ור' יהושע בן לוי סבירא ליה דספק הוא משום הכי קאמר מילי דמספקא ר' יהושע סבירא ליה דמברכין עליו שהכל נהיה בדברו: דרומאי. חכמים שבדרום: הא גופא קשיא אמרת ג' ימים הראשונים ודאי יין אלמא חמרא מעלאי עקר הוה ליה ריחיה חלא וטעמא חמרא וחמרא הוא והדר תני ג' ימים ג' הראשונים ודאי חמרא אלמא חמרא מתתאי עקר והוה ליה ריחיה חלא וטעמא חמרא חלא. לעולם מעלאי עקר וראשונים ודאי יין ודקא קשיא לך אחרונים הכא במאי עסקינן דאחרונים ודאי חומץ כגון דאשתכח חלא סיפתקא. כלומר חומץ חזק דאי לא דעקר תלתא יומי מקמי הכי לא הוה משתכח חלא סיפתקא כלומר חזק מאד: איבעיא להו כמאן פשט. רב יוסף לאביי אי כר' יוחנן אי כר' יהושע: ברשות מוכר. ויכול להחזיר לוקח:

(ה) נדה ל"ל כלומר ימים ראשונים ספק הוא וכו'.
(ג) ל"ל אחרונים ולאי חומץ כו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com